

ԿՐԹՆԱԿԱՆ

ՆԵՐԵԼԻ ԵՒ ԱՆՆԵՐԵԼԻ ՄԵՂՔԵՐ

Ներումը իճգիճգիճգ՝ այսինքն
կատարում գործէն կու գայ, եւ
ս'չ երբեք դուրսէն . . . :

— Երէ՛ցս, մեղքի և անոր քողութեան
մասին մեր «խոհ-խօսքերուն» մէջ կար-
ծեմ մոռցանք շօշափել ներքի և աններքի
մեղքերը, որոնք Յիսուս անուանեց «Ա.
Հոգւոյն դէմ հայհոյութիւն»։ Այսօր կ'ու-
ղէ՞ք որ խօսինք անոնց վրայօք։

— Սիրո՛ւմ, Հոգի՛ . . . Բայց նախ ըսե՛

թէ ի՞նչ կը հասկնաս ներքի մեղք ըսելով։
— Այսինքն, երէ՛ցս, այն մեղքերը, որ
ըլլալէ յետոյ մեր կատարելի՛ բայց զանց
առնուած պարտականութիւնները, մեր գի-
տակցաբար կամ անգիտակցաբար գործած
յանցանքները, ունեցած մեծ ու պզտիկ
վրիպութիւնները, զանազան թերացութիւնն են
որոնք կը շնորհուին մեզ այն պայմաննե-
րով որոնց մասին խօսեցանք և որոնցմէ
ազատ կ'արձակուիճք խոստովանահօր միջո-
ցաւ, որ մեզ մտիկ կ'ընէ, կը լսէ մեր մեղ-
քերը և խրատելէ ու շատ շատ «ապաշխա-
րութեան» ենթարկելէ վերջ՝ կ'արձակէ
զմեզ։ Եւ կ'ըսէ երբեմն, «գնա՛ և այլևս
մի՛ մեղանչեր»։

— Հոգի՛, աւելի ճիշդը ըսէ՛ մենք կը
գնենք մեր պարտքերը, վճարելով բան մը
մեր սիրտէն և մեր հոգիէն։ Այո՛, մենք
ենք որ կը քաւենք կամ կը սրբենք մեր
մեղքերը և կը քաւենք զիղջ-արցունքով։
Եւ աւելին՝ կը դարմանենք զանոնք փո-
խարէն բանէ մը զրկուելով կամովին. և
զրկուելով՝ աւելի՛ արժէքաւոր բանէ մը՝
քան մեր ստացածը կամ ստանալ կարճաճը
մեղանչելով կամ զանցելով՝ մեզի զայն
արգիլող օրէնքը։ Առանց այս դարմանու-
մին որ կրնայ ըլլալ — պարտի՛ ըլլալ —
գերազանցօրէն աւելի և բարձր, ապաշ-
խարութեան խորհուրդը կը մնայ թերի և
մեր զգացած կսկիծը և թափած արցունքը
ապարդիւն։

Այս խմատով՝ ներքի կը համարուին

և կը ներուին իսկ — կա՞յ բան մը արդեօք
որ մնայ անհետ և անկորուստ — այն յան-
ցանքները, որոնք չար վայրկեանի մը մէջ
մեր թուլացած բնութեան չեղութիւնը կամ
անկուսեմբն են, որոնց սակայն՝ պարտաւոր
կը մնանք, իբրեւ բանական կամ կրօնական
էականեր՝ հակազդել, առողջ մնացած և ար-
թընցած մեր խելքովը և մեր խիղճովը և
անոնցմէ խթանուած մեր կամքովը։ Անա-
ռակ Որդին, կենդանի և պերճախօս օրի-
նական է մեր այս դատումին։ Ան, զեւ չը
մթապնած իր խելքով, բոլորովին չկորսուած
իր արժանապատուութեան զգացումով և
բոլորովին չմարած իր բարոյական գիտակ-
ցութիւնով է որ գտաւ իճգիճգիճք իր ան-
կումի փոսին մէջ, ուր խթանուած խա-
թովը խղճին, ոտքի կեցաւ՝ և ուրկէ թե
առած զեւ անմեղ մնացած որդիական սի-
րոյ և վստահութեան զգացումով, դարձաւ
հօրենական տունը և անկեղծ ու խոր զըզ-
ջումի սրտապատառ աղաղակաւ, ներկայա-
ցաւ գթոտ ու գուրգուրոտ զիրկը իր աղնիւ
և ներող հօր՝ և արժանացաւ թողութեան։
Այո՛, Հոգի՛, ան կը մնայ տիպար օրինակը,
իր իսկ անաղարտ մնացած սիրտով ու կամ-
քով, մեղքերուն սեւ ու կեղտոտ պատան-
քէն դուրս եկած և նոր կեանքին մէջ վե-
րածնած հոգիի և կ'ողջունուի, հզօր սիրով
մը զինք ողջագուրող ողորմած և գթած
իր հօր։

Հիմա, Հոգի՛, զիս լսելէ վերջ և ի տես
անառակ որդիին և հօրը զմայլելի օրինա-
կին, ըսէ՛. — մեղքերուն թողութիւնը կը
շնորհուի՞ թէ կը ստացուի . . . :

— Երէցս բարի՛, թէ՛ մին և թէ՛ միւս
պարագան ճշմարիտ կը տեսնեմ ձեր տուած
բացատրութեան լոյսովը դատելով։ Դո՛ւն
ըսէ՛ երէ՛ցս, և սորվիմ . . . :

— Այո, Հոգեա՛կ, թէ՛ մին և թէ՛ միւսը,
բայց վնասուած գինով մը ստացուած թո-
ղութիւնը աւելի փրկարար և մխիթարար
է քան նուիրուած կամ շնորհ-բաւութիւ-
նը . . . :

Հիմա զանք «աննեղելի» կոչուած մեղ-
քերուն, որոնց մասին կ'ուզես իմ կարծիքս
իմանալ։

Հոգի՛, ինչպէս որ կան անբուժելի
յայտարարուած ցաւեր և ախտեր, և այն՝
հակառակ դարմանող բժիշկներուն բարի

կամեցողութեան և ճարտար խնամքնե-
րուն և նոյնիսկ հիւանդներուն փափաքնե-
րուն և քանքերուն, այնպէ՛ս ալ կան ան-
ցեղեղի մեղքեր կամ յանցանքներ:

Այո՛, անբուժելի է Եւսեբ՝ երբ այլևս
մաշած կամ մեռած ֆիզիքական բնութիւ-
նը կենսաւորող հիւանդին բջիջները, կամ
խափանուած, դադարձ են մարմինը լարող
կենսական օրէնքները: Ահա այդ մաշուած
ու խանգարուած են որ չունին դարման,
չունին բալասան, չունին դեղ և բոյժ, գէթ
մեր գիտութեան ներկայ վիճակներով...

Այդպէ՛ս է նաև, Հոգի՛, հոգեկան ու
բարոյական մարդին մէջ: Երբ միտքը ծած-
սելը կը տեսնէ իրեն ներմակ, սուր կ'ըն-
տրէ իրեն իրաւ. խաւարը կը սիրէ իրեն
լոյս՝ և այլն, այո՛, կործանուած է այդ հո-
գևոր աշխարհը: Քակուած կործանուած է
կառոյցը կ'ըսեմ, փոստ՝ այդ մտքին, և
փրած ու դատողութեան կշիռը խանգար-
ուած է, զգալի յոյս...: Այն ատեն, Հո-
գի՛, մարդիկ ճամարտութեան դէմ կը դա-
ւեն, սրբութիւնը կ'անարգեն, անմեղու-
թիւնը կ'ապականեն, խիղճը լուցեցած՝
կիրքերու ձայնով կը խօսին, սիրտը կուր-
ցուցած՝ չարիք կը գործեն և վերջապէս,
Հոգի՛, Աստուածը ուրացած՝ Սատանը կը
պաշտեն...: Անոնք, աւաղ, այսպէս գըլ-
խովին կործանուած, մեռած են՝ անյոյս
յարութեան և անմահութեան...:

Այս բացատրութիւններէն Հոգի՛, պարզ
կ'երևի թէ միայն ոսկ ունեցող եւ կանգնիլ
ուզողը կրնայ ոտքի ելլել: Ոտք չունեցող
և կանգնիլ չուզողը ի՞նչպէս ելլէ, ինչո՞ւ
ելլէ և ի՞նչպէս քալէ...: Այդպէ՛ս է
խմտան ու պարագան անցեղեղի մեղքերուն
և անոնցմով մեղաւոր մարդերուն: Արևի
պէս պայծառ ճամարտութիւնը տեսնել չու-
զող կամ տեսնել վերջ ուրացողը, իր իսկ
ձեռքով ու կամովին կուրացած, եթէ ուզէ
խկ՝ ոչ ոք կրնայ դայն բուժել: Անբու-
ժելի է իր Եւսեբը, կարճ խօսքով՝ անցեղեղի
է իր յանցանքը: Կ'արժանանայ բուժումի
կամ ներողութեան՝ երբ տեսած ճերմակին՝
ճերմակ, սևին՝ սև, ճամարտին՝ ճամարտ
և սուտին՝ սուտ կ'ըսէ: Այո՛, Հոգի՛, կա-
մաւոր կոյրին, խուլին, համբի՛ն չկալ բժը-
կութիւն. և ըսէ՛, ինչո՞ւ և ի՞նչպէս ըլլայ
...: Աստուած և բնութիւն չեն կրնար գոր-

ծել իրենց իրենց դէմ: Ամէն ինչ օրէնքով
եղած է և կը մնայ, ոչ ի՛նչ քաջքով: Անար-
ժանին համար հրաշքը — եթէ իսկ կարելի
ըլլար — Բմայ է, և մենք Բմայը կը ցկա-
սենք անբարոյական: Երբ կ'ըսեն «Աստուած
չի ներեր» — մեղա՛յ որ փոստարանն ըլ-
լանք Անծանօթին զոր կը դաւանինք Աստ-
ուած — պէտք է հասկնալ. — «Աստուած
ինքզինքին դէմ չի գործեր. Ան համակ
ճամարտութիւն, անկեղծութիւն, լոյս, բա-
րութիւն, սէր, և արդարութիւն՝ չի՛ կըր-
նար մաս և բաժին ունենալ, գիտակից
ստուգութենէն, խաւարէն, չարութենէն,
ատելութենէն և անիրաւութենէն...»:

Այո՛, Հոգի՛, Աստուծոյ, իր Որդւոյն
և Ս. Հոգւոյն դէմ — որոնք՝ գերազոյն և
բացարձակ ճամարտութիւն, սէր, բարու-
թիւն և արդարութիւն են — կամաւոր յան-
ցանք, անզիղջ կուրութիւն, ուրացում և
դաւաճանութիւն, անցեղեղի մեղքեր են.
մեղքեր՝ զորս Ս. Գիրքը կը կոչէ «Ս. Հոգ-
ւոյն դէմ հայհոյութիւն»:

— Երէ՛ցս, արդա՛ր է դատաստանը Յի-
սուսին, երբ կը վճռէ թէ անցեղեղի է մեղքը
երբ գործուած է Աստուծոյ, Որդւոյն և Ս.
Հոգւոյն դէմ, այսինքն՝ երբ կուրացում
կամ ուրացում կայ մէկին կամ բացարձակ
ճամարտութեան դէմ: Եւ ինչքա՛ն անտար-
կելի է այդ արդար դատաստանը և իրաւ
այդ վճիռը, ձեր զմայլելի գիտողութեամբ
թէ «դատն ու դատողութիւնը» բնական
արդիւնքն են գործուած արարքին և ո՛չ
վճիռը՝ դատող դատաւորին: Աւելի պարզ
խօսելով՝ ներքին արդարութեան կշիռն անա-
կան շարժումն է ան: Արդարը, Երէ՛ցս,
միտքն ու խիղճը լարող ու վարող գորու-
թիւնը կամ անոնց էութիւնն իսկ կազմող
օրէնքներուն ուրացումը, կարծես թէ են-
թական կը նետէ — ինքնասպա՛ռ շարժում —
անոնց ճգմող ճնշումին տակ և ո՛չ թէ ար-
տաքին և օտար ձեռք մը: Ուրիշ խմտոս
կրնա՞յ ունենալ տեսնել՝ և չտեսնելը, լսել
ու չլսելը, ճամարտութիւնը ըմբռնել՝ և ու-
րանալը, սրբութիւնները գիտակցաբար բըռ-
նաբարելը, բարին ատելը, անմեղը զրպար-
տելը և արդարը հալածելն ու խաչելը...:

Չէ՞ք կարծեր թէ խորապէս յիմար և
յամառ, հիմնապէս չար և անիրաւ, յուսա-
հատօրէն անտակ և անզգաստ, բա՛ց աչ-

քերով կոյր այդ մարդերը, թշուառագոյն են քան սովորական թշուառները, ուստի՝ անոնք արժանի չեն եթէ ո՛չ մեր սիրոյն՝ բայց գէթ գուժին, արժանի՝ հասկցուելու եւ ներուելու՝ քան թէ անողորմաբար դատապարտուելու . . . :

Ո՛հ, բարի երէցս, պիտի խնդրէի որ այն զիտողութիւնն նկատէիք ո՛չ իբրեւ առարկութիւն և ո՛չ իբրեւ զիտողութիւն վճիռին, մանաւանդ աստուածային, որուն ճշմարտութիւնը և արդարութիւնը հաստատեցի և ընդունեցի։ Բայց երէցս, զիս կը մղեն խօսելու ո՛չ ողին հակաճատութեան և ո՛չ շաղփաղփութիւնը, այլ անհո՛ւն սէրը մարդկութեան, որ կ'ուզէ խորհիւ և փորձել անկարելին խզ, բռնելու համար անբուժելին և փրկելու համար անփրկելին. կ'ուզեմ, կ'ըսեմ՝ ես ալ, փրկել զամէնքը, որովհետեւ մարդ եմ՝ և մարդկութեան հաղորդ, Հոգի՛ եմ՝ և հոգւոյս կցորդ են բոլոր մարդիկ իբրեւ քոյրեր, եղբայրներ Աստուծոյ մէջ։ Անոնց կորուստը կ'այրէ՛, կը մրկէ՛ զիս։ Եւ յետոյ՝ սորված եմ, յանուն Յիսուսի խզ, ձեր կողմէն աւանդուած հաւատքի դասերէն թէ «Յիսուս եկած է փրկելու և ո՛չ թէ կորսնցնելու. եկած է կեանք տալու՝ և ո՛չ թէ մահացնելու»։ Ու սորված եմ նաեւ թէ «ամենակարող և ամենողորմ Աստուծոյ համար ոչինչ կայ անհնարին»։ Այո՛, շնորհիւ Իր Որդւոյն՝ փակ աչքերը բացուած են և կը բացուին. անառակները զգաստացած են և կրնան զգաստանալ. կորսուածները փրկուած են և կրնան փրկուիլ։ Ուստի, երէցս, չեն խորհրդի և չեն կարծեր թէ անհաւատները կրնան հաւատացեալ դառնալ և մահացու մեղքերն ալ կրնան ներուիլ և ո՛վ որ Աստուծոյ որդի է՝ չի մահանար, չի՞ կորսուիր . . . խօսէ՛, երէցս, քաջալերէ՛, սփոփէ՛, ոգիացո՛ւր զիս . . . :

— Հոգի՛, ես խօսեցայ կարգացածէս, բացատրեցի իմ պաշտելի Ս. Գիրքէս ու չափեցի՝ չափովը խղճիս ու կշիռովը, ո՛հ, միշտ տկար՝ մտածումիս . . . :

Դուն, Հոգի՛, ո՛չ կոչուիմ, ո՛չ Ս. Գիրքէս և ո՛չ ալ միսֆ-մսածումե՛. այլ կը խօսիս անկախ մտքէ, կը խօսիս թրթիռ առած սիրտէ՛, սէրէ՛, ուրիշ խօսքով՝ կը խօսիս ներշնչուած ամենողորմ Հօր Աստուծ-

մե . . . : Ուստի, Հոգի՛, արդարամիտ ես քան զիս և իրաւունք ունիս երբ կ'ըսես թէ Աճ երբ ուզե՛ իրեն համար անհնարին ոչինչ կայ, Աճ կը ներե՛ քե իսկ մեղքերն եւ անհնարելի . . . :

Բացի տակէ, եթէ բնութիւնը, միտքը ունին իրենց օրհնութիւնը, օրհնք ունի նաեւ սիրտը որ գերիվեր է անոնցմէ. ա՛ն է մանաւանդ իր մաքրութեան մէջ Աստուած ցուցնող և աստուածացնող դորձարանը . . . :

Բայց, Հոգի՛, անով մէկտեղ, թող ո՛ւնք որ Աստուած կատարէ, ինչ որ իր խորհուրդը և կամքն է մեզ՝ մարդերուս անմատչելի, և խօսինք ինչ որ իր թելադրութիւնն է մեր մտքին և մեր խղճին, որոնք ապահովապէս արդար լոյս և աստուածային ձայնն են մեր մէջ յայտնուած։

Այո՛, Հոգի՛, երբ մենք ճշմարիտը կը խորհինք ու կը խօսինք, երբ արդարեւ ուղիղը կ'ուզենք և կը դատենք, մեր միջոցաւ՝ Ան կը խորհի, կը դատէ, կ'ուզէ և կը խօսի։ Մեր բանէն գերիվեր և մեզ համար անլոյծ եղած խորհուրդներ և օրէնքներ կան անշուշտ, որոնց ազդումով թեւեւ մեր սիրտը կը զգայ, մեր սէրը կը բաղձայ, որպէսզի լսեն օրհնք եւ արդարութիւն ու խօսի և դորձէ ոլորմութիւնը Աստուծոյ՝ գերազոյն արդարութեան սիրոյն . . . : Բայց մենք, Հոգի՛, պարտաւոր ենք մնալ հունին մէջ՝ հունաւոր մեր բնութեան ու բանականութեան, կոթնելով մանաւանդ Յիսուսի խօսքերուն, Ս. Գրքի հրահանգներուն և մեր դաւանանքի սկզբունքներուն, յիշելով հերեմն թէ «Արդարոց ո՛չ գոն օրէնք»։ Եւ ո՛վ է տիպարը արդարութեան, եթէ ոչ Աստուած միայն . . . :

Հոգի՛, եկո՛ւր ուրեմն սրբենք մեր տկարութեան արցունքները և հարցնենք. — ի՞նչ կ'ըսեն մեր բանական բնութիւնը և մեր բարոյականը.

Անոնք կ'ըսեն նախ, թէ արդարութիւնը պէտք է ի գործ դրուի. պէտք է՝ չար պատժուի . . . : Աւելի ճիշդ, ինչպէս մենք կանխաւ բացատրեցինք՝ Չարը կը պատժուի . . . :

Երկրորդ՝ ձայնողին կը պատասխանուի. զի՞տող՝ կը զիմաւորուի, երկարող ձեռքը՝ կը բռնուի, ուղողին կը տրուի և այդպէս ալ՝ զղջացողին կը ներուի, և հա-

կառակ իր կամքին ու ջանքին՝ ո՛չ ոքին
կը տրուի . . . :

Եթէ ճիշդ և ճշմարիտ են ասոնք, Հոգի՛, անցերեկի մեղքին տիրոջն իսկ կը ներուի՝ եթէ զղջայ, եթէ դառնայ ու նետուի գիրկն իր հօր կամ եղբոր։ Կը գրկուի, կը համբուրուի, կ'որդեգրուի վերստին, եթէ ան բանայ իր հոգեոյն ալքերը և զգայաբանքները բոլոր՝ տեսնելու և զգալու, սիրելու և ապրելու համար հոգևոր ու բանաւոր ճշմարտութիւնները, մէկ խօսքով կը փրկուի անիկա ալ . . . : Իսկ եթէ անցերեկի մեղքին հեղինակը իր խորհուրդով, զգացումով, կամքով ու կեանքով զուրս կուգայ մարդկութեան, խաղաւ կը կորսնցնէ կամ կորսնցուցած է մարդու շնորհը, և իր ձեռքով իսկ այլևս խղած է որդեգրութեան կապը Հօր Աստուծոյն, նովին գործով խղած է նաև կապը եղբայրութեան քեզի հետ և ամենուն հետ։ Ըսէ՛, Հոգի՛, ճիշդ չէ՞ ուրեմն որ անիկա այլևս մարդ չէ և մաս չի կազմեր քու մարդկութեանդ և հետևաբար այլևս հոգի չէ՞ կցորդ քու հոգւոյդ և նման անբան անասուններու, յետապնդ չի կրնար քեզ ներշնչել մարդու սէր, գութ, կարեկցութիւն, որոնց անունով կը յուզուիս, կը խօսիս և կը պահանջես արդարութիւն կամ ողորմութիւն . . . : Ո՛չ, Հոգի՛, այդպիսի անարժանին հետ ըլլալ ու մնալ ո՛չ միայն անկարելի՛ ալ նաև մեղք է . . . անցերեկի։ Կա՛մ անոր հետ կա՛մ Աստուծոյ, չկայ միջին ճամբայ . . . : Չարին և նոյնիսկ անուղղայ չարագործին համար խորհիւ, աղօթել անոր դարձին համար աշխատիլ, մտաւալ, նոյնիսկ կարելի զոհողութիւններն յանձն առնել՝ լաւ, այդ կը հասկնամ, աւելին սակայն՝ ունայն է և ի չարէն . . . : Այո՛, պահէ գութդ անոր համար. աւաղէ՛ նոյնիսկ իր արդար կորուստը և ա՛յդքան։ Ան չդարձաւ քեզի և իր Աստուծոյն, դուն այլևս հեռացած իրմէ, դարձի՛ր անոնց՝ որոնք պէտք ունին սիրոյդ, գութիդ, գուրգուրանքիդ և լոյսիդ, կատարելու համար փրկութիւնն իրենց՝ որուն կը ցանկան և որուն համար մանաւանդ պատրաստ են ամէն զոհողութեան . . . : Իսկ իր անձէն և ապա քենէ կամաւ լըքուած՝ մեղաւորին հողը ձգէ՛ Աստուծոյ, եթէ կամենայ՝ կը փրկէ զայն և կրնայ փրկել յարուցանելով զայն իր մեղքութեանէն կամ

ՅԱԻԻՏԵՆԱԿԱՆ ԹԱԳԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

«Ոչ գայ արխայութիւնն Աստուծոյ խառնօք,
Եւ չափցեն քէ անաւաթիկ աստ է կամ անգ,
զի անա արխայութիւնն Աստուծոյ ի ներս ի
ձեզ է»։ (ՂԽԿ. ԺԷ. 20 - 21)

Յիսուս՝ Երուսաղէմի և Գալիլիոյ մէջ
Իր ուսուցումներու ընթացքին վերահասու
կ'ըլլար այն մտայնութեան որ ընդհանրապէս
կը տիրէր ժողովուրդին մէջ։ Իր քարոզած
թագաւորութիւնը բոլորովին տարբեր էր
այն հասկացողութենէն զոր հրեաները
ունէին։ Երկար ատեն տիրապետուած
ըլլալով Հռոմէական կայսրութենէն, աւելնդ
կը սպասէին Մեսիայի մը գալուստին
որպէսզի ազատագրէր Վերսիայի ընտրեալ
ժողովուրդը գերութենէ, համաձայն
մարգարէներու զուշակութեան։ Յիսուսի
համար սակայն իր թագաւորութիւնը ժամանակաւոր
ու այս աշխարհին չէր։ Ոչ ոք չի կրնար
չըմագատող ամբոխէն կը հասկընար
Իր Աստուծութիւնը, Իր առաքելութիւնը
և Իսրայէլը փրկելու Իր գալուստը։ Հետևաբար,
Անոր խօսքերը ակնկալուած Մեսիային
գալուստեան յոյսը կը չքացնէին, և բացուած
մը կը գոյանար Յիսուսի և ժողովուրդի
զանգուածին միջև։ Հրեաները իրենց
դարերու յոյսին իրականացումը ուզած էին
տեսնել Յիսուսի մէջ. պահ մը օրօրուած
էին ապագայի հետանկարներով՝ ապա՝
թշնամացած Անոր հետ. վասնզի Ան
կ'ըսէր. — Եկե՛ղրեցէք նախ զարթոյն
Աստուծոյ և այդ ամենայն յաւելցի ձեզ։
Որքան ընդարձակուէր Յիսուսի գործունէ-
սէթեան գաշալը այնքան աւելի անհրաժեշտ
կը դառնար իրեն աշխատակիցներ և աշակերտներ
ունենալ։ Իր չուրջ հաւաքուած էին
խումբ մը երկտասարդներ որոնց ուզ-

վերստեղծելով իրեն նոր արարած։

Այո՛, Հոգի՛, գերի սրտիդ և մե՛ծ սիրոյդ,
մի՛ կամենար ինչ որ դէմ է օրէնքի, մտքի
և դատողութեան, ինչ որ դէմ է նոյնինքն
Աստուծոյ կամքին . . . :

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ Ա. ՔԷՆՅ. ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆ

(ՎԵՐՆԵՍԱՅՈՒՄ)